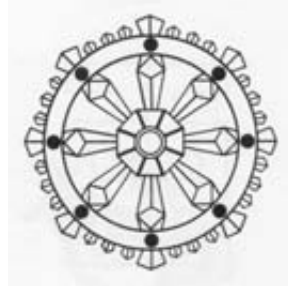

Transformatie

– Carin Citroen

Transformatie, of het tot bloei komen van de mens, is een zeldzame gebeurtenis die plaatsvindt in het menselijk hart. Het is een radicale verandering die vooraf is gegaan door vele kleine veranderingen in denken, levenshouding, gevoeligheid en begrip gedurende meerdere levens.

Carin Citroen is vele jaren Secretaris van de Internationale President te Adyar geweest.

Er wordt wel eens gezegd dat ‘verandering’ het enige in het leven is wat ‘blijvend’ is! Zo zijn er bijvoorbeeld veranderingen in de vier seizoenen – lente, zomer, herfst en winter – of in de droogte die volgt op de moesson in de tropen. Zo’n twee jaar geleden rapporteerde de BBC over grote veranderingen in het klimaat, niet alleen vanwege fenomenen als het broeikaseffect en het smelten van de ijskappen, maar ook in de vorm van stormen en cyclonen die destructiever waren dan ooit. Dit komt eigenlijk niet als een verrassing, daar wij de natuur steeds maar weer op talloze manieren uitbuiten, door haar bossen uit te dunnen, haar waterwegen te verleggen, haar aan te passen aan onze behoeften. Hebzucht en veroveringsdrang maken ons kennelijk blind voor het feit dat de natuurlijke hulpbronnen eindig zijn en dus uitgeput kunnen worden. De natuur zelf werpt ons nu de handschoen toe om ons ervan bewust te maken dat de fysieke overleving van de mensheid niet afhangt van het veranderen van de omgeving, maar van een radicale verandering in hart en geest van de mens. De ons resterende tijd is beperkt.

Het is gemakkelijk het gebrek aan verantwoordelijkheidsbesef, respect en zorg voor alle vormen van leven te herkennen als wij zien dat op veel plaatsen de lucht wordt vervuild, rivieren chemisch worden

vervuild met als gevolg een afname van de visstand en een uitsterven van vele soorten. Land wat eens vruchtbaar was verandert geleidelijk in woestijn. Deze veranderingen – een graadmeter van economische en technologische vooruitgang van de mens – voorspellen niet veel goeds voor de toekomst.

In 1952, toen Albert Schweitzer naar Oslo kwam om de Nobelprijs voor vrede in ontvangst te nemen, daagde hij de wereld uit om de situatie onder ogen te zien:

“De mens is een supermens geworden ... Maar de supermens met zijn bovennatuurlijke macht is nog niet gestegen tot het niveau van een bovenmenselijke rede. In de mate dat zijn macht toeneemt, wordt hij geestelijk steeds armer... Het moet ons geweten wakker schudden dat wij steeds onmenselijker worden naarmate we supermensen worden”.

Men hangt meestal een bepaalde religie aan omdat men óf in die traditie opgegroeid is, óf is toetreden omdat de leerstellingen en waarden overeenkomen met zijn eigen denkbeelden en kijk op het leven. In zijn boek *Hebben of zijn* zegt Erich Fromm:

“Onze religieuze gezindheid kan worden beschouwd als een aspect van onze karakterstructuur, want we zijn waar we aan toegewijd zijn en onze toewijding bepaalt ons gedrag. Vaak echter zijn mensen zich niet eens bewust van het werkelijke voorwerp van hun persoonlijke toewijding en houden ze hun officiële geloofsopvattingen voor hun echte, hoewel geheime geloofsopvattingen. Bijvoorbeeld, wanneer een man macht aanbidt terwijl hij een godsdienst van liefde belijdt, dan is de godsdienst van macht zijn geheime godsdienst, terwijl zijn zogenaamde officiële godsdienst, bijvoorbeeld het christendom, slechts een ideologie is”.

Dit verklaart de zo schokkende corruptie die onder diverse regeringsleiders voorkomt en onder toonaangevende zakenlieden en anderen die meer geven om persoonlijk succes dan om hun maatschappelijke verantwoordelijkheid en die dan

ook beslissingen nemen gebaseerd op hebzucht. Zij ruïneren dan ofwel hun bedrijven – zoals in het geval van Enron en Xerox – of hun volk wordt tot wanhoop, armoede en hongersnood gebracht, zoals in Zimbabwe en Noord Korea.

Oude en nieuwe geschriften in alle talen hebben ons door de eeuwen heen ervoor gewaarschuwd de schuilplaatsen van onze geest in de gaten te houden. Ofschoon de Indiase geschriften veel ouder zijn dan de westerse, willen we hier even stilstaan bij een Duitse mysticus, Meister Eckhart, die leefde van 1260 tot 1327. Hij was een van de belangrijkste figuren en leraren van de Dominicaanse Orde, een diep en radicaal denker, die nooit afliet de geheime oorzaken van menselijk gedrag en de meest verborgen lagen van zelfzuchtige motieven en meningen op te sporen. Zichzelf openstellen en ‘leegmaken’ was volgens hem de enige voorwaarde voor het bereiken van ‘geestelijke rijkdom’.

In Eckharts visie zijn de meeste mensen slechts half wakker; de andere helft droomt. Daarom is het meeste van wat men voor waar houdt slechts een illusie. Teneinde de waarheid te kennen moet men beginnen met het verbrijzelen van zijn illusies. *Weten*, volgens Eckhart, betekent de oppervlakte doordringen om zo aan te komen bij de wortel van alle oorzaken en de werkelijkheid in zijn ‘naaktheid’ te aanschouwen. Het is interessant op te merken dat een van de namen die met eerbied aan de Heer Boeddha gegeven wordt ‘De ontwaakte’ is. De ideeën en ethische concepten van deze dominicaanse leraar lopen kennelijk parallel aan die van het oude India. Zo sprak hij ook over de deugd in de “staat van *innerlijke activiteit*” die bereikt moet worden en waarin alle vormen van egoïsme en begeerte moeten worden overwonnen.

De religies van het verleden, toen zij nog puur en ongerept waren, oefenden een grote aantrekkingskracht uit op de mensen, vooral op de armen. Zo ook het

vroege christendom. De eerste christenen leefden consequent naar de beginselen en geest van hun nieuwe religie. Zij bezaten weinig, deelden alles wat zij bezaten met hun naasten en leefden zo tenminste 400 jaar. Toen de kerk echter machtiger werd en de gelovigen tot gehoorzaamheid dwong, resulteerde dat in een gruwelijke behandeling van mens en dier en verdween het ware christendom van de voorgrond. Zou Meester Jezus, die oneindige liefde belichaamt en het principe van geven en delen onderwees, hebben gewild dat de kerken slechts plaatsen van aanbidding en eerbied zijn, terwijl de armen sterven van de honger of door gebrek aan de nodige medische zorg?

Ook de wetenschap, die nu een leidende rol in de wereld speelt, heeft een lichte kant als zij effectief werkt voor het welzijn van alle vormen van leven, terwijl haar duistere kant destructief is voor alle vormen van leven. Daarom hebben wetenschappers een morele verantwoordelijkheid. De steeds toenemende waarschuwingen die biologen, ecologen, milieudeskundigen en andere wetenschappers ons geven zouden de mensen moeten wakker schudden en ten aanzien van het feit dat onze levensstijl de planeet ernstig aan het aantasten is en haar eerder naar vernietiging leidt, dan naar vervulling. Gelukkig worden steeds meer mensen zich hiervan bewust. Men wordt zich bewust van het feit dat het de mens zelf is die deze planeet in zo'n abominabele staat heeft gebracht, dat hij nu een volledige ommekeer moet maken om zijn kennis en wijsheid in constructieve zin aan te wenden, of anders de consequenties te aanvaarden. Sommigen ontdekken dat *“De wetten van het leven hun oorsprong hebben ver voorbij hun fysieke bron, en dat er een inherente wederzijdse afhankelijkheid bestaat van geestelijke en mentale groei. Bovendien wordt nu erkend dat door de mens gemaakte ecologische systemen net zoveel aandacht vereisen als de geïsoleerde deeltjes en elementaire reacties, want de samenhang*

tussen de elementen in de Natuur en in de mens kunnen niet worden gescheiden; zij ontstaan uit elkaar en veranderen elkaar”. Dit is wat de Theosofie altijd heeft onderwezen – het leven is één.

Wetenschappelijk inzicht in de *samenhang* in de natuur betekent een enorme stap vooruit. Deze ontdekking zal de mensen ertoe aanzetten voorzichtiger te zijn en de mogelijke effecten te bestuderen *alvorens* over te gaan tot het aanbrengen van veranderingen, zoals de omleiding van rivieren, het bouwen van dammen, het starten van mijnbouw, of het begaan van wreedheden. Maar toch, hoe groot onze nieuwe inzichten ook mogen zijn, ze zullen ons het besef van één zijn met de Natuur zoals onze voorouders dat bezaten, niet kunnen teruggeven. Evenmin zal het universum zijn geestelijke vorm aan ons openbaren alvorens wij ons gereed gemaakt hebben door onszelf spiritueel te transformeren.

Daarom is het om het even of we kiezen voor de religieuze of wetenschappelijke benadering, want *wijzelf* zullen moeten veranderen; we zullen open, leeg en zuiver moeten zijn om de onveranderlijke waarheid in te zien.

Om te spreken over transformatie zonder deze te hebben beleefd is zoiets als wanneer een blinde zou spreken over een prachtig landschap. De theosofie leert ons dat de voorbereiding voor die sublieme gebeurtenis vele levens de tijd neemt, door geleidelijke veranderingen in de menselijke aard. Terwijl zij voortgang maakt naar steeds fijnstoffelijker ervaringen, nadert de ziel haar spirituele bron en ontwaakt uit haar slaap. Dan, en dan alleen, is er een echte transformatie van ons bewustzijn, die leidt tot een diep inzicht in de betekenis, heiligheid en schoonheid van het leven.

Uit: *The Theosophist*, november 2003
Vertaling: Wim Leys